

CÖMERT İNSANA ALLAH LÜTFEDER

Elhamdülillahi Rabbi'l-âlemîn. Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh alâ külli hâlin ve fî külli hîn. es-Salâtü ve's-selâmu alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahibihî ve men tebi'ahû bi-ihsânin ecmaîne't-tayyibîne't-tâhirîn. Emmâ ba'd:

a. Rızık Cömertlerin Evinde Bollaşır

Fe-kâle Resûlullahi sallallahu aleyhi ve sellem:

الرِّزْقُ إِلَى بَيْتٍ فِيهِ السَّخَاءُ أَسْرَعُ مِنَ الشَّفْرَةِ إِلَى
سَنَامِ الْبَعِيرِ.

er-Rızku ilâ beytin fîhi's-sehâu esra'u mine's-şefrati ilâ senâmi'l-ba'îri.

Ebû Said hazretlerinden İbn Asakir rivayet eylemiş, *rahmetullahi aleyh ve radiyallahu anhümâ.*

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bu hadîs-i şerîfnde, bu rivayette buyuruyor ki:

“İçinde cömertlik olan eve, yani sahiple-
rinin cömert olduğu eve, cömert insanların
evine...”

Sahibi cömert bir insan, eli açık bir insan,
hayır hasenât yapan bir insan...

“Öyle içinde cömertlik olan bir eve rızık;
Cenâb-ı Hakk’ın nimeti, rızkını, yiyecek içecek
vesaire...”

Esra’u mine’sş-şefrati ilâ senâmi’l-ba’îr.
“Devenin hörgücüne bıçağın girmesinden da-
ha çabuk, daha kolay gelir.”

Devenin hörgücü yağdır. O tepe gibi gö-
rünür ama kayalık değil, kemik değil. Sâfi
yağdır yani koyunun dağlıcı gibi filan bir şey.
Ona bıçak kolay girer, yani bir zorluk olmaz.
O kadar kolay, böyle hırt hırt diye çarçabuk
bıçağın girdiği gibi, rızık cömertin evine on-
dan daha hızlı gelir. Yani cömert insana Allah
lütfediyor, rızkını çabuk gönderiyor, bol gön-
deriyor. Yani cömert insan, eli açık bir şeyler
veriyor ama Cenâb-ı Hak daha fazlasını gön-
deriyor.

Onun için Peygamber Efendimiz yeminle
söylemiş ki:

“Vallahi hayır yapmaktan, sadaka vermekten mal azalmaz. Aksine, aksine cimrilik yapandan, sadakasını zekâtını vermeyenden Allah rızkı alır. Hatta malına mülküne telefât verir.”

Yani çok olsun, harcanmasın, eksilmesin diye vermiyor; Allah malını telef eder. Allah rızası için veriyor, verene Allah daha bol veriyor.

Bu bir ilâhî kanundur. Aklın, nefsin mantığına uymuyor. Nefsin mantığına uymuyor ama ilâhî kanun böyledir. Allah iyilik yapanı nimetlerine gark eder, bollandırır. Yapmayanı, cimriyi de cezalandırır. Zekâtını da vermiyorsa kıtlık gelir, felaket gelir, kaza gelir, ceza gelir, bela gelir, herşey gelir.

Onun için öyle şeytanın vesvesesine, aldatmasına kanmamak lazım. Zekâtını bir kere ayrı cebine “Burası benim zekât cebimdir” diye koymalı insan; yeri geldikçe, fırsatı oldukça, zekât verecek yer çıktıkça trak vermeli. Sadakasını da, hayrını hasenâtını da yapmalı. Çünkü o hayır hasenât yapmaktan mal azalmaz, Allah daha fazlasını verir.

b. Ribâtın En Üstünü

Kural, kaide böyle. İlâhî kanun, kânun-u ilâhî, Cenâb-ı Hakk'ın âdeti böyle.

الرِّبَاطُ أَفْضَلُ الرِّبَاطِ انْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ،
وَلزُومُ مَجَالِسِ الذِّكْرِ. مَا مِنْ عَبْدٍ يُصَلِّي، ثُمَّ يَجْلِسُ
فِي مَجْلِسِهِ إِلَّا صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ حَتَّى يُحْدِثَ.

*er-Ribâtu efdalü'r-ribâti intizâru's-salâti
ba'de's-salâti ve lüzümü mecâlisi'z-zikri. Mâ
min abdin yusallî sümme yeclisü fî meclisihî
illâ sallet aleyhi'l-melâiketü hattâ yuhdise.*

Bu hadîs-i şerîfi Ebû Hüreyre *radiyallahu
anh'*den İbn Abdilber, İbn Cerîr ve Tirmizî
rivayet etmişler.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

er-Ribâtu.

Ribat, "hudut kalelerinde nöbet tutmak"
demek.

Sınırdaki, düşmanın karşısında düşman hü-
cum etmesin, gafil avlanmayalım, gelirse
çarpışalım diye müstahkem mevki yapıp da,
orada yatıp kalkıp da düşman gelirse ben

çarpışacağıın diyen insanlara *murabıt* denir, yani mücahit gibi. Ama savaş yok da, olursa çarpışacak. Onların kaldıkları yerlere de *ribat* derler. Böyle eskiden bu hadîs-i şerîfleri bilen alim, âbid, Allah'ın rızasını kazanmaya çalışan insanlar hudutlarda gider Allah rızası için beklerlerdi. Yani ille böyle rütbeli çavuş, onbaşı, binbaşı, albay vesaire filan, düzenli asker filan bakmazdı eskiden. Allah rızası için hududa bir ribat yaparlardı, özellikle dervişler, Allah yolunda canımızı verelim, sevap kazanalım diye oralarda toplanırlardı. Savaş olmadığı zaman zikrederlerdi, ilim öğrenirlerdi. Savaş olduğu zaman çarpışmaya hazır beklerlerdi.

İşte onların o toplandıkları yerlere *ribat*, öyle beklemelerine de *murâbıtlık*, *murâbata* deniliyor. Allah yolunda nöbet tutmak çok sevaplı, cihat kadar sevaplı bir şey.

Peygamber Efendimiz; "Allah yolunda ribatlarda duran kimsenin, gözcülük yapan kimsenin gözüne cehennem ateşi değmeyecek" buyuruyor.

Yani cehenneme girmeyecek demek. "Gözüne cehennem ateşi gelmeyecek" de-

mek cehenneme girmeyecek yani cennetlik olacak demek.

Ama bu, her zaman da savaş olmadığından, orada kale olduğunu düşman bildiğinden, gelmeye korktuğundan orada zamanlar düşman gelmiyor diye boş geçmiyordu.

Ne yapıyorlardı?

İlim öğreniyorlardı. Açıyorlardı kitapları hadîs-i şerîfleri okuyorlardı, Kur'ân-ı Kerîm'i okuyorlardı, halka olup zikir yapıyorlardı.

Onun için ribat bir bakıma tekke mânasına gibi de gelir. Çünkü tekke gibi de kullanılmıştır. Bir bakıma medrese mânasına da geliyor gibidir. Çünkü ilim de öğretilmiştir. Sebebi ortada. Aslında cihat için bekliyorlar ama boş zamanı değerlendirmek için ilimle, zikirle meşgul oluyorlar. Hepsi güzel. İlim en sevaplı iş, zikir en sevaplı ibadet. Allah yolunda beklemek, o da en sevaplı iş. Giderler, öyle yaparlardı.

Balkanlar böyle fethedilmiştir. Hiç kimse gitmeden evvel oraya dervişler gitmiştir. Ondan sonra tabi ribatta otururken;

Ne yapalım yahu?

Biraz sebze yapalım, biraz Őu etrafı kazalım, bağ bahçe olsun bilmem ne filan derken, gelen geçene de, misafir etmenin de sevabı çok olduğundan; “HoŐ geldiniz, buyurun oturun, misafirimiz olun.” diye gece misafir ettiklerinden han gibi kullanılmıştır, otel gibi kullanılmıştır, lokanta gibi kullanılmıştır. Sonra seven de oraya yerleŐmiŐtir, sağda solda bir-iki kulübe filan derken Őehirler meydana gelmiŐtir. Balkanlarda müslüman Őehirleri böyle kurulmuŐtur. Gidip de hıristiyan ahalinin içinde oturmamıŐlardır.

Fütuhatin ilk adımı budur. Dervifler gitmiŐlerdir, oraya yerleŐmiŐlerdir. Gelen geçeni ađırlamıŐlardır, yedirmiŐ iirmiŐlerdir. Zikr ü tesbih eylemiŐlerdir derken orası geliŐmiŐtir, müslümanların bir kalesi olmuştur. Ondan sonra daha ileriye gitmiŐlerdir, orası geliŐmiŐ bir kale olmuştur. Fütuhat böyle olmuştur. Afrika’da da böyle olmuştur. İspanya’da da böyle olmuştur. Hatta bu Murabıtlar İspanya’da ve Kuzey Afrika’da devlet kurmuŐlar da devletlerin adı Murabıtlar Devleti, Murabıtîn Devleti. Bu maksatla oralara giden insanlar devlet de kurmuŐlar.

Bizim dedelerimiz de Anadolu'ya bu maksatla gelmişlerdir. Hatta Selçuklu sultanı Osmanlıları tam bizans hududuna yerleştirmişti. Murâbıtlık, yani otursunlar ama bekçilik yap-sınlar diye. Sultanın da ülkesi emniyette oluyor, gelenlerde yer bulmuş oluyorlar, “Hadi sana Söğüt yaylasını, Domaniç yaylasını, Ulu-dağ haritasına kadar yerleri verdim. Kütahya'nın şurasına kadar şu yaylalar senin olsun.” [demiş,] oh onlar orada oturmuşlardır. Ondan sonrada Bursa'yı, İnegöl'ü fethetmişlerdir. Müslüman olan kimselere de selahiyet ve imkan vermişlerdir. Öyle şey yok. Onlarda bakmışlarki, müslüman olduğu zaman hem itikatı düzeliyor. Allahın sevdiği bir dine girmiş oluyor, hem izzeti itibar kazanıyor. Hem de bu müslümanlar öyle zulüm yapmıyorlar, öteki Bizans idareciler gibi haksız vergi toplamıyorlar. Adaletli filan. Böylece gönüller fetholmuştur, ondan sonra ülkeler fetholmuştur. Böylece yerli ahaliden pekçok kimse müslüman olmuştur.

Evet rıbat, işte bu böyle murâbıtlık anlat-tığım şekilde. Yani fırsat olursa savaş yapacak. Fırsat yoksa bekleyecek, vaktini böyle değerlendirecek.

Efdalü'r-ribâti. “Bu işin en faziletli şekli.” diyor Peygamber Efendimiz, şaşırıcaksınız arkasının nasıl geldiğini anlayınca.

İntizâru's-salâti ba'de's-salâti. “Bir namazdan sonra öteki namazı camide beklemektir.”

Öğleni kılmış, ikindiye bekliyor, akşamı kılmış yatsıyı bekliyor.

Şimdi biz Mekke-i Mükerrreme'den, Medine-i Münevvere'den geliyoruz ya. Akşamleyin oruçlu bile olsa, orda hurma zemzem ile oruçunu açıyor. Akşam namazını kılarlar, yatsıya kadar da beklerler, yatsıyı kılarlar evlerine öyle giderler. Ramazan da bile. Pazartesi, Perşembe günü aa bakarsın, mescidin içinde herkesin örtüsü açılmış, dırrrrt hemen rollar açılmış, herkes iki tarafına bağdaş kurmuş, “Buyur kardeşim!” filan diye de herkesi de çağırırlar, hurmalar, zemzemler hüp hüp filan 10 dakika içinde oruçlarını açarlar, oruçlarını açtıktan sonra hemen hizmetçiler gelir o rolları toplar , hemen çöpler filan, 10 dakika içinde toplanır kamet getirilir, namaza dururlar, bitti.

Kur'ân-ı Kerim'ini alır, yatsıya kadar orda Allah'ın sevdiği şekilde vakit geçirilir.

Nerden çıkmış bu âdet?

İşte burdan! İşte peygamber efendimizin tavsiyesiden.

“Rıbat, ve rıbatın en faziletlisi, bir namazdan öteki namazı beklemektir.”

Niye benziyor?

Hudut kalesinde düşman gelmesin diye cihad bekleyen insanların haline benziyor. Ama en faziletlisi, en güzeli bu.

Demek ki “Hududa gidemedim, çarpışmadım. O dervişler gibi yapamadım” diye üzölmeye lüzum yok. Sen de camide gel, akşam namazını kıl, yatsıya kadar bekle. İsterseniz bu dersi akşama alalım, bu hadîs-i şerîfe uygun olsun. Yatsıya kadar bekleyelim, rıbat sevabını, murabıt sevabını alalım. Ceplerimiz dolu, keselerim dolu, mizanımız dolu, eve öyle gidelim isterseniz. “Bir namazdan bir namazı beklemek” diyor çünkü.

Akşam kaçta oluyor?

7.18.

Ya oruçlu ise arkadaşlar?

Oruçluysa yemek de veririz, ne olacak.

Buzdolabı yok mu, mutfak yok mu?

Var.

Oraya bir iki kilo hurma koyarız. Ondan sonra oruçlu olana burda yemek yediririz. Akşam namazı kılarız. Yatsıya kadar dersi yaparız. Yatsıyı kılıp dağılırız.

Şimdi program değişti. Yani bu sayfayı çekmeseydik özel, öteki program olucaktı. 8.30 da başlayacaktık. Dokuz da namazı kıla- caktık. Şimdi iş değişti.

Namaz kaçta oluyor?

7.30

7.30 da geliyoruz burada namazı kılıyo- ruz.

Hadîs-i şerîfe uygun yaşacağız ya ondan.

Sen niye sakal bıraktın böyle?

Allah rızası için, Peygamber Efendimiz'in sünneti diye.

Tamam, bu da sünnet. Akşam namazını kıldık. Ondan sonra da bunu okurken vaktin

nasıl geçtiğini anlayamadık, hocayı dinlerken karnımızın gurultusunu duymadık filan, ondan sonra yatsıyı da kıldık evimize gittik. Al! En hayırlı, en faziletli rıbat yani mücahit sevabını alacağız. Hem de ilimle meşgul olduğumuzdan, Peygamber Efendimiz'in hadisini okuduğumuzdan sevap alacağız.

Allah Allah ya! Dün akşam ne güzel konular geldi. Sen yoktun. Neyse öğrenebilirsin, banttan da dinleyebilirsin.

Allah'ın seni sevmesini, peygamberlerinin seni sevmesini istemez misin?

İsterim.

İstersin, tamam. Dün akşamki hadîs-i şerîfi Rafet'ten iste, dinle.

“Rıbatın en faziletli olanı namazdan sonra öteki namaza kadar beklemektir.” bir.

c. Zikir Meclislerine Yapışmak

Ve lüzûmü mecâlisi'z-zikri. “Zikir meclislerine yapışmaktır, sarılmaktır.”

Lüzûm demek, “yapışmak, sarılmak, tutunmak.” demek.

Mecâlisü'z-zikir, "Zikir meclisleri" demek.

Zikir meclislerinde bulunmayı isteyip ona abone olup onu isteyip onlara devam etmek. Bu da rıbattır. Yani namaz sonra namazı beklemek ve zikir meclislerine devam etmek, o da bir gözcülük, sevap gözcülüğü. O ötekisi bir namazdan öteki namazı bekliyor, berikisi bir ilim meclisinden öteki ilim meclisini göz-lüyor.

Şimdi bu zikir, çok geniş kapsamlı bir kelimedir. Bizim ilk aklımıza hemen tesbihler geliyor. Ondan sonra lâ ilâle illallah, vesaire tesbihleri geliyor aklımıza ama şu anda bizim hadis okumamız, dinlememiz de zikirdir. Şu meclisimiz de aynı zamanda zikir meclisidir. Yani zikir kelimesi bu manayı da taşıyor. Zikir deyince illa tesbihli, Hû'lu, lâ ilâle illallahlı, tekrarlı demek değil, ilim meselelerini konuşmak da zikirdir.

Bunlara devam ettikçe insan ne olur?

Bilgisi artar, sevabı artar.

Evet. Demekki bu cihadın ne çok sevap olduğunu biliyoruz. Çeçenistan'a gidemedik,

Bosna'da bulunamadık filan ama, hiç olmazsa bir namazdan öteki namazı bekleyelim. On-
dan sonra da zikir meclislerine devam ede-
lim.

Zikir meclislerini yapmak hocaların göre-
vidir. Sabahattin'in, Refet'in, Galib'in, Bi-
lal'in, kaç tane hoca varsa hepsi sorumludur.
Esad Çoşan'ın... Herkes sorumludur.

Neden?

Biliyor. Arapça okumuş, ilahiyatta oku-
muş filan. Ötekiler bilmiyor. Tamam, bilenler
bilmeyenlere anlatsın, öğretsin herkes bilsin.

Bak bunu okumadan önce bilmiyorduk.
Bir namazdan bir namazı beklemeyi, okuyun-
ca yatsı namazının kılınışı [zaman]ını bile de-
ğiştirdik. Okudukça insan sevaplı bir şey öğ-
reniyor.

Bir de dün, "Allah bizi nasıl sevecek,
peygamberleri bizi nasıl sevecek, niye seve-
cek?" onları öğrendik.

Söylesek mi?

Söylemeyelim. Meraktan araştırırsınlar. Ya-
rına kadar araştırırsınlar. Bulamazlarsa yarın
söyleriz. Tamam.

d. Namaz Kılınan Yerde Beklemenin Fazileti

Evet devam ediyor had3ıs-i şerîfimiz, okuduğumuz hadisi şerif.

Mâ min abdin yusallî sümme yeclisü fî meclisihî illâ sallet aleyhi'l-melâiketü hattâ yuhdise. “Hiçbir kul yoktur ki namazı kılsın da, namaz kıldığı yerde otursun da bekleme-ye başlasın.”

Hani namazdan sonra namazı beklerken ne yapacak?

Namazı kılıcak oturacak.

“Namazı kılsın da o oturduğu yerde otur-maya geçsin. Hiçbir kul yoktur ki böyle na-mazı kıldıktan sonra otursun da beklemeye başlasın.” *Illâ sallet aleyhi'l-melâiketü.* “Me-lekler ona salât etmeye başlarlar yani dua ederler.”

“Ya Rabbî! Bu kulun bak namazı kıldı. Gyine oturdu mescidde, sen buna sevap ver.”

Salat ne demek?

Meleklerin mü'minlere salatı ne demek?

Dua demek.

Allaha yalvarmaya başlarlar melekler; Yâ Rabbi! Sen bunu affı mağfiret eyle!”

Bir sorumluluk geldi, yeni geldin, bilmiyorsan arkadaşların söylesinler duymadıysan.

Duydun mu?

Tamam. Abdest alırken dinledin. Oldu. Boş durmak yok, hocalara.

“Melekler dua ederler.”

Hattâ yuhdise.

Ne zamana kadar bu meleklerin duası.

Sonra melekler dua ederse ne olur?

Melekler dua ederse Allah kabul eder.

Allah meleklerinin duasını kabul eder.

Ne zamana kadar dua eder durur bu melekler?

Hattâ yuhdise. “Abdesti bozuluncaya kadar.”

Abdesti kaçıverince şey [dua] biter, trak durur. Ceryan kesilevirdi makine durdu gibi. Durur.

Bir rivayete göre de, bir anlayışa göre de bu belki *yuhdise* değildir, *hattâ yuhaddi-*

se'dir. Kelimenin yazılışı öyle de okunmaya müsaittir. O zaman, "Dünya kelamı konuşuncaya kadar." demek. Yani eğer;

"Ahmet ya, hoşgeldin ya! Bugün şu işi ne yaptın, bu işi ne yaptın?" vesaire filan dünya kelamına geçti mi melekler durur. Çünkü burası namaz yeri idi. Namazdan sonra da beklemek Allah içindi. Şimdi başladı bilmem sarı öküzün tarladaki macerası, bilmem dük-
kandaki alışverişin miktarı... dünya kelamına döndü, o zaman melekler keserler, o da olabilir. Çünkü burası Allah'ın evi olduğundan burada böyle mâlâyâni, yani faydasız, dünyevî işe yaramaz şey konuşulmaz, hep hayırlı şey konuşulur. O da olabilir.

"Ya abdesti bozuncaya kadar dua eder dururlar ya da ileri geri dini olmayan konuşmalar yapıncaya kadar. Onu yaptı mı biter." manasına gelebilir.

O halde biz ne yapacağız?

Burada boş şey konuşmamaya gayret edeceğiz, dikkat edeceğiz, zamanımızı sevaplı, hayırlı bir şekilde geçirmeye çalışacağız.

Üçüncü hadîs-i şerîf.

الرَّجُلُ فِي ظِلِّ صَدَقَتِهِ حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ. حَمَّع
وَالْقُضَاعِيُّ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ.

*er-Raculü fî zılli sadakatihî hattâ yukdâ
beyne'n-nâsi.*

Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ gibi alimler
Ukbe b. Âmir *radıyallahu anh'*ten rivayet
etmiş. *Rahmetüllahi aleyhim ecmain.*

“Kişi rûz-u mahşerde, mahkeme-i kübra-
da insanların muhakemesi bitinceye kadar.”

e. Mahşerde Sadakanın Gölgesi

Tüm insanlar, hazreti Adem atamızdan
kıyametin koştığı zamana kadar geçen bü-
tün sorunlu insanların muhakemesi bitinceye
kadar bekleyecek insanlar. Herkes hakkında
Cenab-ı Hak hükmedecek;

“Sen cehennemliksin, atın bunu cehen-
neme. Sen cennetlik oldun, hadi cennete
gir.”

Neyse, amelleri tartılacak. Davacılar ge-
lecek;

“Yâ Rabbi! Ben bu adamdan davacıyım,
bu bana şunu yaptı, bunu etti?”

Öyle mi?

Hadi bakalım onun sevaplarından alın buna verin.

Sevabı yok?

O zaman bunun günahlarını alın buna yükleyin.

İşler görücek, mahkeme.

فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ

*Femâ yükezzibüke ba'dü bi'd-dîni.*¹

“Allah’ın böyle cezalandırmasını kim inkar edebilir? Olacak bu!”

الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمَنِ

*el-Mülkü yevmeizini'l-hakku li'rahmâni.*²

“Rahman olan Allah rûz-u mahşerde, insanların bu dünyada işledikleri amelleri tartacak, hesaplayacak ve ona göre cezasını, mükafatını kişilere verecek.”

¹ 95/Tîn, 7.

² 25/Furkân, 26.

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ (٧) وَمَنْ يَعْمَلْ

مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ (٨)

*Fe-men ya'mel miskâle zerretin hayran yarahû. Ve men ya'mel miskâle zerratin şeren yarahû.*³

Zerre kadar hayır işleyen hayrını, müka-fatını, karşılığını Cenab-ı Hak'tan alacak, verecek Mevlâ. Zerre kadar kötülük işleyen de dedikosu, gıybeti, küfürü, yalanı dolanı, oyunu, onun cezasını da zerre kadar bile olsa hesaba girecek, hepsi şey yapacak.”

Şimdi bu hesaplar görülünceye kadar mahşer halkı bir de hesap başlayıncaya kadar önceden, binlerce yıl bekletilecekler. Mahkeme-i kübra olsun diye, olacak diye takatleri tükenecek. Güneş başlarına yaklaştırılacak. Terlere batacaklar, ter yerin içini işleyecek, 70 arşın aşığıya kadar ıslatacak ter. Rutubet oraya kadar geçecek. Kimisinin dizine kadar, kimisinin göğsüne kadar, kimisinin kulakları hizasına kadar ter, tere batacaklar. Günahı

³ 99/Zilzâl, 7-8.

nisbetinde, sorumluluđu nisbetinde terleyecekler insanlar orda.

Haa, o sıkıntılı günde, gölgesiz günde ne olacak?

“Kişi sadakasının gölgesinde gölgelecenecek.”

Yani zekatını veren, sadakasını verenin zekatı, sadakası, üstünde gölge olacak, onun gölgesinde rahat edecek.

Yani güneşte kalan insanla, gölgeye çekilip gölge bulup da, ağaç gölgesi veya başka bir gölge, gölgelenen insan aynı mı oluyor?

Olmuyor. Gölgedeki insan daha rahat oluyor.

Ahiret gününde de kişi insanlar arasındaki mahkeme-i kübra, hesap görülünceye kadar sadakasının gölgesi altında gölgelenecek.

Bu ne demek?

“Yapabildiğiniz kadar zekâtınızı, sadakasınızı, hayratınızı yapın sevapları kazanın” demek. Cimri olmayın demek. Fakir kardeşlerinizi unutmayın demek. Yoksullara yardım elini uzatın demek. Müslüman müslümanın

kardeşidir demek. Afrikadakiler açlıktan kıvrılırken burda bidonlarca çöp yiyecek, çöpe atılmasını demek.

Şimdi arkadaş Cidde'de mimar arkadaş. Bizi ziyarete geldi, konuştuk.

Habeşistan'da işleri varmış, oraya gidiyormuş arada. Dedim;

“Habeşistan nasıl bir yer?” filan. Dedi;

“Yayla. Yani çok az kısmı var, büyük bir kısmı 2000 ile 3500 metre arasında yayla”

Ben öyle olduğunu bilmiyordum.

“Hatta 4600 metre yüksekliğinde zirveler, tepeler var. O kadar yüksek, yeşillik” dedi.

Tabi o kadar yüksek olunca biraz yeşillik tutuyor. Ama o zaman hemen bilgisayardan gittik Habeşistan ile ilgili bilgileri topladık.

“Nüfusu ne kadar?” dedim.

Ev sahibi dedi; 810.000.

Halbuki bilgisayarı açtık, bir de baktık ki, 49 milyon nüfusu varmış. Belki şimdi daha da artmıştır. Kalabalık bir ülke. Bizim arkadaşların dediğine göre yarısı müslümanmış. Ama

ansiklopedi diyor ki, 5/3 ü hiristiyan, bir kısmı putperest, bir kısmı şöyle, bir kısmı böyle, müslümanlar da şu kadar. Küçük gösteriyormuş, yani kasten küçük gösteriyormuş. Yaparlar. Sen kendi sayfanı kendin yapmazsan, elâlam kendi rakamlarını sana tam vermez.

Seçimlerde sayımların rakamlarını tam veriyorlar mı gazeteler?

Verir mi! Kendisi az bile şey yapsa, “Fılanca şu kadar” diye bir yalan atıyor. Halkın şeyi ile oylarını hesaplama kurulları ne araştırma, piar araştırma bilmem ne vesaire, hepsi yalan. Hepsi yalan demeyelim, yani işine geleni söylüyor, gelmeyen saklıyor bir kısmını, seçimden sonra çıkıyor, yalanlar dolanlar, anlaşılıyor. Yalan söylediğini de ispat ediyorlar bazıları.

Ha tabii söylemez. Sen kendi işini kendin göreceksen. İşini başkasına bırakırsan, başkasına bıraktığın zaman yapmaz.

Hatta müslüman bile olsa başkasına bıraktığın zaman Galip, iş ne olur?

El elin eşeğini, kaybolsa bile, el elin eşeğini nasıl arar?

Türkü çağırarak arar.

Bir ilahi tutturur, türkü tutturur, ıslık çalar... Çünkü yüreği yanmıyor, eşek kendisinin değil, kayboldu diye üzülüyor. Öteki adam eyvaaah, “Bizim eşek kayboldu, kara kaçan, uzun kulak! Ne kadar yük yükletiyordum, odun taşıyordum, su taşıyordum, üstüne biniyordum. Şimdi benim halim nice olacak? Kurt mu yedi acaba?” diye yüreği yanıyor, berikisi de arkadaşın hatırı için aramaya gidiyor, şu tepenin arkasında mı, şu vadide mi bilmem ne filan ama, “El elin eşeğini türkü çağırarak arar.”

Ne güzel, Nasreddin hocamı söyledi, başkası mı söyledi. Söyleyene aşkolsun! Öyle güzel anlatmış ki, çok iyi anlıyorum ben vaziyeti. Müslüman bile müslümanın işini samimi arkadaş değilse, böyle yapar. Ya bir de iş gayri müslüme kalırsa, o rakamları çevirip tepetaklak aşağıya getirir.

Öyle, dokuzu altı gösterir, ne olur?

Üçte bir nisbetinde az gösterdi. Dokuzdu, böyle çevirince altı oldu, üçte biri gitti. Ters çevirir.

Ama dervişler başka. Yani müslüman müslümana bile tam yapmaz da dervişler başka. Çünkü dervişlikte kural, kardeşini kendisine tercih etmektir. Ben yemeyeyim o yesin, ben giymeyim o giysin, diye gıyabında iyiliğini düşünmektir.

Ne yaparmış İbrahim b. Ethem hazretleri *kaddesallahü sirrahul aziz?*

Gündüz çalışmış mübarek, bir zamanın padişahı, elinin emeği ile temel kazanç olsun diye çalışmış, doldurmuş zembilleri.

Zembil ne demek?

“İçindeki yiyecek görünmeyen yiyecek taşıma torbası” demek.

Niye görünmüyor?

Görünürse göz hakkı olur da ondan.

Benim dedem derdi ki; “Gördü göz hakkı var, ver bakalım onun parasını.”

Kapatmak lazım, görmesin, çünkü canı çeker.

Doldurmuş İbrahim b. Ethem hazretleri gıdaları, gelirmiş rıbata. Tekke, rıbat, anlattık ya demin. Gelirmiş, orda dervişler var:

Yaşlısı var, yorgunu var, hastası var, parasızı var. Bu çalıştı, anının teri ile para kazandı.

Ne yaparmış?

Yemekleri koyarmış önlerine.

Gündüz çalışıyor, anının teri ile kazanıyor, akşam da getiriyor, onunla aldığı yiyecekleri arkadaşlarının önüne koyuyor.

الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ

*el-Ehillâü yevmeizin ba'duhüm li'ba'dın adüvvün.*⁴

“Bu dünyanın samimi kardeşleri, arkadaşları âhirette birbirleri ne adüvv olucaklar, düşman olucaklar.”

Neden?

“Bu beni aldattı yâ Rabbi! Bu beni kahveye götürdü, kumara alıştırdı, içkiye alıştırdı yâ Rabbi!” diye birbirlerinden şikayetçi olucaklar. Cehennemde bile birbirleri ile yaka paça kavga edecekler. Sen beni sabıttırdın, o da diyeceki, sen aklını kullansaydın. Bilmem ne filan, kavgalar böyle olucak.

⁴ 43/Zuhruf, 67.

el-Ehillâü yevmeizin ba'duhüm li'ba'dın adüvvün. "Birbirlerine adüvv olucaklar, düşman olucaklar."

Halbuki dünyada kol kola giriyorlardı. Canım kardeşim diyordu, gözünden öpüyordu, boynuna sarılıyordu. Beraber balık tutmaya gidiyorlardı, kahveye gidiyorlardı. İçki içiyorlardı, eğleniyorlardı filan, çok samimi arkadaşlardı. Birbirleri için hertürlü fedakarlığı yapıyorlardı.

Âhirette ne oldu?

İşler karıştı.

Âhirette akrabalık da kalmayacakmış. Babalık evlatlık, karılık kocalık da kalmayacakmış. Akrabalık da bitecekmiş.

O zaman ne olucakmış?

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ (٣٤) وَأُمِّهِ

وَأَبِيهِ (٣٥) وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ (٣٦)

*Yevme yefirru'l-mer'ü min ahîhi.*⁵

"Kardeşinden kaçacakmış."

⁵ 80/Abese, 34-36.

Bu bana hesap sorar şimdi. Ben onun elmasından almıştım, yemiştim. Tabağından almıştım, çikolatasını kapmıştım bilmem ne filan. O ondan hesap sorar diye;

Yefırru'l-mer'ü min ahîhi. “Kardeşinden kaçacak.” *Ve ümmihî ve ebîhi.* “Anasından, babasından kaçacak.”

Şimdi bunlar benden hesap sorarlar. Bu evlat bize hayırlı evlatlık yapmadı, ihtiyarlığımızda bakmadı, sözümüzü dinlemedi.

Kaçacak ama nereye kaçacak?

Ve sahibetihî ve benîhi. “Karısından da kaçacak.”

Ben bu karıyı kazaklık olsun diye bıyıklarımı burmuştum. Böyle kıvırıp kıvırıp, ben kazağım, ben beyim, bilmem neyim filan diye çat birtane, pat birtane. Kadıncağız birşey diyememişti.

Eee şimdi?

Şimdi diyecek. “Yâ Rabbi!” diyecek, “Bu kocam, dünyada iken ben bundan korkuyordum, izbandut gibi idi bu herif. Bıyıklarını buruyordu, birşey diyemiyordum. Ama ben bundan şikayetçiyim!” diyecek.

Ve sâhibetihî. “Eşi, hayat arkadaşı, ondan kaçacak.” *Ve benîhi.* “Çocuklarından kaçakacak.”

Babalarından korkuyordu çocuklar dünyada iken, âhirette davacı olacak. Şimdi evladından kaçmaya kalkacak baba.

E ne yapalım hocam?

Orda birşey yapılacak hal kalmıyor artık. Bu dünyada iken insan hanımına da adaletle muamele edecek, çocuğuna da hakkaniyetli muamele edecek. Anasına babasına karşı görevini yapacak. Erkek kardeşinin de kız kardeşinin de hakkını yeme yecek. Dikkat edecek, mahkeme-i kübranın olduğunu bilecek. Buna göre ayağını denk alacak.

Herkes demek ki akrabalık da kalmıyor ahbaplık da kalmıyor. Dünyadaki samimi arkadaşlık kalmıyor.

el-Ehillâü yevmeizin ba'duhüm li'ba'dın adüvvün ille'l-müttekîn.

İstisnası var. Lâ ilâhe illallah der gibi.

“Kardeşler, arkadaşlar birbirlerine düşman olacaklar.” *Ille'l-müttekîn.* “Dervişler, takva ehli, Allah'tan korkan, birbirleri ile

ahiret kardeşi olmuş takva üzere [olanlarf hariç.]”

Neydi sizin vakfın adı?

Takva Vakfı.

Allah, Allah! *Celle celâühû*. Ne güzel ad bulmuşlar ya.

“Müttaki olanların, takva ehli olanların ahbablığı devam edecekmiş.”

Ama hakikaten müttaki ise, gerçekten müttaki ise onlar birbirlerini arayacaklarmış, soracaklarmış, “Bu kardeşim ne oldu acaba?” diye Cenâb-ı Hak’tan dileyceklermiş. Allahü Teâlâ hazretleri de, “Bu kardeşlerin dünyada iken muhabbetleri, Allah rızası için birbirlerine sevgileri çok tatlı idi, çok fazla idi.” diye aşağıdakini huup ötekisinin yanına götürüp kavuşturacakmış. Yani müttaki arkadaşının yüksek derecesine aşağıdaki erecek. Onun yanına gelecek, onun nimetleri ile nimetlenecekmiş.

Yani işin aslı esası, müslüman olmakta bir, müslümanlığı da takva üzerine yapmakta iki. Takva üzere olmadı mı etrikalar, dalavereleler, rekabetler, kulisler oldu mu o zaman

olmuyor. Dervişlik oldu mu güzel oluyor. Dervişlik de sahte dervişlik değil de hakiki olursa güzel oluyor. Sahtesi güzel olmuyor. Hakikisi olunca güzel oluyor. Yunus'un ki gibi olunca yediasır geçiyor eskimiyor, bozulmuyor. Yunus'un dervişliği amma sağlam dervişlikmiş! Hâlâ devam ediyor.

Allah rızası için, takva üzerine olduğundan Yunus'un dervişliği devam ediyor da 20. yüzyılda adam derviş oldum diyor, deviriyor ondan sonra. Derviş oldum diyor ama işi deviriyor, devirmiş oluyor. Derviş oldum derken, devirmiş oluyor, devirmiş olunca da sıfır alıyor. Hava alıyor. *Hebâen mensûrâ*. Amelleri toz oluyor, havada savruluyor, hiç bir işe yaramıyor.

Allah saklasın, Allah korusun.

Çünkü Cenâb-ı Hakk'ın yolu ciddidir. Oyuna gelmez, ihmale gelmez. Verdiği sözde durmamak çok fena. Ahdine vefasızlık çok fena. Allah'ın emirlerini bilmemek daha fena. Allah cahili iki kat cezalandırıcakmış, bir yaptığı suçtan dolayı, iki niye cahil kaldın diye. Yani bilmiyorum demek mazeret değil.

“Haa öyle mi yâ Rabbi! ben bilmiyordum?”

Haaa, bir de bilmediğinden dolayı, cahilliğinden dolayı mazeret. Mazeret yok, cahillik mazeret değil.

Ya Arapça okumadım.

İsveçceyi okudun mu?

Okudum.

Şunu öğrendin mi?

Öğrendim.

Bunu öğrendin mi?

Örendim.

Bilgisayar kullanır mısınız?

Kullanırsın.

Şunu yapar mısınız?

Yaparsın.

Herşeyi biliyon da iş dine gelince mi bilmiyorsun?

Kendi kendimize sorucağız, insafa geleceğiz. Yani benim aklım ermiyor olsa idi bunları da öğrenemezdim. Bunları öğreniyorum. Galib'in bu hâli ile, sakalı ile kaç tane imti-

hana çocukları ile beraber çocuklarından fazla imtihana girdiğini ben biliyorum. Öünkü telefon açıyor, “Aman hocam, dua et de şu imtihanı da geçelim.” filan diye. İmtihan, imtihan, imtihan...

Benim de öyle. Benim de doçentlik, profesörlük imtihanı, imtihan, imtihan, bir sürü imtihan çektik. Ömrümüz imtihan heyecanı ile geçti. Kalbimiz güp güp atıyordu.

Profesörlük imtihanında kopya çekenleri söylediler bana. Profesör ikinci imtihana giriyor, adı ile sanı ile söylesem olmaz. Söylemek doğru değil. Kopya çekenleri söylediler.

Bizim fakülteye birisi geldi, ihtiyar, hakimlik yapmış filan. Hukukçu birisi geldi, yaşlı. Böyle kulağı da duymaz olmuş, kulaklık da takmış, talebe oldu. Çünkü dini bilgiler öğrenmek istiyor. Emekli de olmuş, çalışmıyacak da, yani güzel, fena değil. İmtihan da kopya çekmeye kalkıyor. Hem hukukçu, hem yaşlı!

Yahu sen imtihanı kazanamasan ne olacak?

Yani zaten hakimsin, zaten paranı alıyor-sun. Zaten buradan bir yere tayin olucak de-ğilsin.

Demek ki hakimliğini hazmedememiş mi-desi.

Hakimlik ne demek?

Adaletlilik demek.

Kopya çekmek adaletsizlik demek.

E utanıyorum ben sıfır alırsam?

Utaniyorsan çalış! Yani talebe ya imtihanı kazanır ya kazanamaz.

Ama onu bilelim.

Bir de söylediler ki, filanca kimse imtihan-na girdi, filanca profesör ona kopya vermiş. Mümeyiz. Yani imtihanda kopya çekmesinler diye bekleyen profesör ötekine gidip fıs fıs, fıs fıs gidip kopya vermiş. O da al birini vur ötekisine, ikisini birden tık deliğe.

Eh işte! Bu kadar!

Allahü Teâlâ hazretleri bizi gaflet uyku-sundan uyandırsın.

Çünkü insanlar uyanık gibi görünürler ama hiç işi anlamamış olabilirler. Çünkü bu dünyanın telaşı, çevrenin insanı telkin ettiği fikirler, toplumun eğitimi, akışı filan derken bu hay huy, bu gürültü içinde insanlar Allah'ın rızasına uygun hareket etmeyi kaçırmazlar, unutulmaz ticarete hile yaparlar, arkadaşlarına iyi arkadaşlık yapmazlar. Dervişliği iyi yapmazlar, tesbihlerini çekmezler. Şeytana uyarlar, nefse uyarlar. Haram yerler, günah işlerler filan. Hepsi işte imtihanı kazanmak. Âhirette onların hepsinin cezası, acısı çıkar meydana.

Allah bize verdiğimiz sözü güzel yerine getirmeyi, iyi müslüman olmayı, takva ehli müslüman olmayı nasip eylesin. Samimi kardeş olmayı nasip eylesin. Sevdiği huyları nasip eylesin. Sevdiği işleri yapmayı nasip eylesin. Huzuruna sevdiği kul olarak varmayı nasip eylesin. Cehennemine atıp yakmasın. Doğrudan doğruya cennetine dahil eylesin. Nimetlerine mazhar eylesin. Cemali ile müşerref eylesin.

el-Fatiha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

12 Cemâziye'l-Âhir 1421 / 12.09.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

